

Waarom het euthanasieproces nog lang zal nazinderen

De drie beschuldigde artsen zijn onschuldig aan gifmoord, zo besliste de assisenjury vannacht het euthanasieproces in Gent. *Business as usual* dan maar? Niet helemaal, zo voel je nu al aan water. Want voor- en tegenstanders zijn het over 1 ding eens: dit proces heeft ook de zwakke plekken van de euthanasieregels in ons land blootgelegd.

Stefan Grommen

🕒 02 min

"Ik ben opgelucht, niet alleen voor mezelf en mijn familie, maar ook voor de euthanasiezaak: dat mensen het recht blijven behouden op een waardige dood als dat niet te vermijden is."

Dat citaat van een van de vannacht vrijgesproken beklaagden, psychiater Lieve Thienpont, illustreert het eigenlijk helemaal: dit proces ging echt wel over meer dan over de situatie van Tine Nys en de aanpak van haar artsen alleen. De vraag of euthanasie in ons land goed wordt aangepakt, was de voorbije weken niet van de lucht.

De hamvraag na de uitspraak is vooral: hoe moet het nu verder? De antwoorden lopen sterk uiteen: zij het met een rode draad: de huidige euthanasiewet staat toch nog niet honderd procent op punt.

Je zou, zoals advocaat Walter Van Steenbrugge na de uitspraak deed, kunnen argumenteren dat artsen met deze uitspraak gesterkt zijn in hoe ze de vaak complexe vragen en situaties rond euthanasie behandelen. "Als dit een slechte uitspraak was geweest, dan denk ik dat veel artsen in moeilijke papieren waren komen te zitten."

Aanpassen of uitbreiden?

En dat is ook het oordeel van Wim Distelmans, de voorzitter van de federale euthanasiecommissie. "Ik ben heel blij dat eigenlijk bewezen is dat de federale commissie euthanasie goed werk doet. Ze ligt al heel lang onder vuur. Nu blijkt dat wat zij heeft goedgekeurd ook wordt goedgekeurd door het college van experts. De jury is hen daarin gevolgd. Dus ik ben opgelucht."

Dat de euthanasiecommissie sowieso altijd de artsen afdekt, noemt hij onzin. "Wij bestuderen alle dossiers anoniem. En in ons college zetelen 16 leden, zowel voor- als tegenstanders van euthanasie. Dus dat is compleet uit de lucht gegrepen."

(Lees verder onder de foto)

Wim Distelmans.

Maar Distelmans denkt wel dat de geesten nu gerijpt zijn om de euthanasiewet verder te verbeteren. "Dat zeggen wij al jaren: die wet mag worden verbeterd, zeker op gebied van strafbepaling." Maar Distelmans wil de wet dan ineens ook verder uitbreiden. "Ik ben ook voorstander om de wet aan te passen voor mensen met dementie en verworven wilsonbekwaamheid. Sommigen noemen dat een uitbreiding, ik noem dat een verbetering, omdat de mensen daar heel erg om vragen."

"Iedereen doet wat hij wil"

Dat er iets schort aan de euthanasiewet is ook de conclusie van advocaat Fernand Keuleneer na het proces, al is zijn insteek helemaal anders. Keuleneer verdedigde oorspronkelijk de zussen en broer van Tine Nys, maar moest zich terugtrekken omdat bleek dat hij zelf in de commissie had gezetelc die de euthanasie van Nys had goedgekeurd.

In zijn ogen wijst dit proces er net op dat de euthanasiewet in de feite gewoon niet meer gecontroleerd wordt. De Keuleneer had op het moment van zijn reactie in "De ochtend" op Radio 1 het arrest nog niet gelezen. "Maar ik heb begrepen dat het hof zou hebben gezegd dat mensen niet kunnen worden vervolgd worden, zelfs als de voorwaarden niet worden nageleefd. Dat betekent dat de euthanasiewet zonder controle is en dat iedereen doet wat hij wil. Dat is mijn interpretatie."

Ondanks zijn kritiek benadrukt Keuleneer dat het hem om de belangen van de familie ging. "Ik wil geen aanpassingen aan de wet afdwingen. Maar als het neveneffect is dat de politiek zich eindelijk een paar vragen gaat stellen over heel deze - excuseer - 'industrie', dan is dat een gunstig neveneffect."

Hij gebruikt dat forse woord heel bewust, zegt hij. Want hij vreest dat euthanasie "een soort algemeen recht op zelfdoding" wordt. "De wil van het individu wordt de enige wet. En daarrond organiseert zich een heel medisch complex."

Beluister hier het gesprek met Fernand Keuleneer in "De ochtend" op Radio 1:

"Nood aan rechtszekerheid"

Raf De Rycke, de voorzitter van de Belgische katholieke congregatie Broeders van Liefde, kiest voor iets meer nuance. "Men is te ver gegaan met de beschuldiging van gifmoord en met dat naar het hof van assisen te brengen", vindt hij. "Er zijn daardoor alleen maar verliezers."

"Maar alles wijst erop dat er een lacune is in de wetgeving. Assisen is dan niet de meest aangewezen plaats om daarover een serieuze debat te voeren. En daar hebben we echt nood aan."

“De uitspraak heeft de onduidelijkheid niet weggenomen. Dus de wet moet grondig worden geëvalueerd

Raf De Rycke, Broeders van Liefde

Hij denkt dat dit proces daarvoor de aanleiding kan vormen. "Het is een belangrijke uitspraak voor artsen en de psychiatrische patiënten. Maar de onduidelijkheid is daardoor niet weggenomen. Dus wet moet grondig worden geëvalueerd."

De Rycke doet ineens ook een opgooi voor dat debat. "Misschien is het een voorstel om de beslissing over een euthanasievraag finaal toe te vertrouwen aan een college van rechters, aangevuld met een psychiater, zoals dat ook bij de internering gebeurt. Dat moet uiteraard ook voorafgegaan worden door de huidige procedure met artsen. Maar de finale beslissing door rechters gaat hen meer rechtszekerheid bieden."

Patiënten bezorgd

De wet uitbreiden, verduidelijken of verstrengen: dat er ook na dit proces twee kampen in het euthanasiedebat zijn, hoeft natuurlijk geenszins te verbazen. Maar ook op het terrein zinderen de voorbije weken nog na.

LEIF-arts Patrick Wyffels voelt dat het proces er ook bij patiënten heeft ingehakt. LEIF - voluit het LevensEinde InformatieForum - groepeerde bijna 500 artsen over heel Vlaanderen die een opleiding hebben gevolgd over de problematiek van euthanasie en palliatieve zorg. Volgens Wyffels hebben LEIF-artsen als hijzelf het dezer dagen drukker dan voorheen. "Er zijn meer nieuwe aanvragen. We hebben de indruk dat patiënten schrik gekregen hebben dat hun euthanasievraag niet beantwoord zal worden."

Diezelfde indruk heerst bij Frieda Matthys, psychiater en voorzitter van de Vlaamse Vereniging voor Psychiatrie. "De patiënten spraken er bijna dagelijks over", zegt zij. "Voor hen was dat zeer bedreigend en emotioneel."

"Patiënten die al in een euthanasieprocedure zitten, waren bang dat dit proces een aanleiding was om deze wet af te schaffen of minstens zo streng te maken dat euthanasie voor hen niet meer mogelijk zou zijn. Ze waren ook bang dat artsen het niet meer zouden aandurven. Want voor assistent verschijnen, is toch niet niks."

Zij merkt ook veel boosheid en bezorgdheid. "De meeste patiënten die in een situatie zitten van uitzichtloos psychisch lijden, hebben niet zo'n harmonisch contact met hun familie. Dan voelt het voor hen bedreigend aan dat anderen over hen gaan beschikken."

(Lees verder onder de foto)

De drie vrijgesproken artsen op het euthanasieproces.

Nicolas Maeterlinck

"Artsen zijn bang"

Maar hoe ervaren de artsen zelf deze uitspraak? Wyffels zegt opgelucht te zijn, "maar niet euforisch". "Want ik ben bezorgd over het nu verder moet. Ik denk dat dat proces wonden heeft geslagen. We zien ook dat sommige artsen bang geworden zijn."

Het fameuze *chilling effect* (waarbij artsen ontmoedigd worden om euthanasie te ondersteunen, re waarvoor vooraf gevreesd werd dus? Voor die conclusie is het wachten op representatieve bevestigingen en cijfers. Maar Wyffels zegt zelf in elk geval al weet te hebben van zeven artsen die zich uit een lopende euthanasieprocedure hebben teruggetrokken.

“LEIF-arts Patrick Wyffels zegt zelf in elk geval al weet te hebben van zeven artsen die zich uit een lopende euthanasieprocedure hebben teruggetrokken

Die angst en stress bij artsen merkt ook Matthys. "Je moet je realiseren: zo'n vraag krijgen voor euthanasie is eigenlijk al erg confronterend. Want eigenlijk zegt de patiënt op dat moment: 'je kunt niet helpen'. Die confrontatie is moeilijk en geeft gewetensproblemen. Als je dan nog eens bang bent om een fout te maken - want anders kom je voor assisen - vergroot die druk enorm."

"In dat opzicht is deze uitspraak belangrijk. Maar als ik dan mijnheer Keuleneer hoor, is men van plan om die toch te gebruiken om aan de wet te morrelen."

Mensen pakken

Matthys vindt overigens zelf ook dat er zorgvuldiger moet worden omgegaan met euthanasievragen. "Wij hebben zorgvuldigheidscriteria uitgewerkt om psychiaters een houvast te geven. De meeste psychiaters krijgen die vraag wel eens, maar niet zo frequent dat ze daarin een routine kunnen opbouwen. Daarom proberen we hen toch enige houvast te geven, met respect voor de patiënt."

Toch vraagt ze zich af of dat ook allemaal in de wet moet worden verankerd. "Dat geeft de indruk dat er dingen moeten worden afgevinkt. Maar zo werkt het niet hé. De inhoud is belangrijk. Het is bijvoorbeeld van belang dat er genoeg tijd is (tussen de eerste schriftelijke vraag tot euthanasie en de uitvoering, red.). Die maand die in de wet staat, is eigenlijk te weinig. Maar moeten we daar 6 maanden van maken? Of een jaar? En vanaf wanneer moet je beginnen tellen? Want vóór een patiënt die eerste brief schrijft, is er al heel wat tijd voorbijgegaan."

“Ik ben bezorgd dat men mensen puur gaat proberen te pakken op regels die niet zijn gevolgd. Dat kan de bedoeling niet zijn

Psychiater Frieda Matthys, voorzitter van de Vlaamse Vereniging voor Psychiatrie

Het is in elk geval positief dat er meer over gepraat wordt, vindt Matthys. "Het wordt een realiteit en mensen vormen zich daar een idee over. Dat is belangrijk en goed. Het is uiteindelijk iets dat maatschappelijk moet worden besproken. En het lijkt me niet slecht dat dat ook politieke consequenties heeft."

Toch ziet ze dat ook als iets riskants. "Ik ben bezorgd dat men mensen puur gaat proberen te pakken op regels die niet zijn gevolgd. Dat kan de bedoeling niet zijn."

Professor Michel Deneyer van de Orde der Artsen

Foto Kurt bvba

"Niet nog meer afzien"

Hoogleraar Michel Deneyer, de ondervoorzitter van de Nationale Raad van de Orde der Artsen, laat weten dat hij niet weigerachtig staat tegenover een aanpassing van de wet. "Die wet dateert van 2002 en is volgens mij wel degelijk. Maar het is modern om iets af toe te durven herbekijken."

"Is het bijvoorbeeld niet beter dat in zaken van psychisch lijden twee psychiaters betrokken zijn? Is het niet beter dat die, in plaats van onafhankelijk iets in het dossier te schrijven, elkaar ontmoeten samen tot een besluit komen? In 2020 zien we toch meer multidisciplinair overleg dan in 2002. Die dingen moeten in een nieuwe context worden bekeken."

“In 2020 is het niet meer normaal dat mensen hun best moeten doen om morgen nog meer af te zien

Michel Deneyer, ondervoorzitter van de Nationale Raad van de Orde der Artsen

Hij wil wel benadrukken dat de euthanasiewet al heel veel goeds gedaan voor mensen die echt lijden, zowel fysiek als psychisch. En dat de wet dus ook moet blijven bestaan. "Ik ben bang dat na de hetze van dit proces mensen het vertrouwen wat kwijt zijn. Veel patiënten, zo zien we in de praktijk, voelen zich pas gerust als mensen echt zo'n contract hebben ondertekend dat een einde maakt aan hun lijden. En dat mogen we toch ook niet vergeten."

"In de praktijk zie je dat jaarlijks 2.000 mensen uitbehandeld zijn en lijden. Het is niet menselijk om dat in deze tijd nog te laten bestaan. Ik zeg altijd tegen mijn studenten: in 2020 is het niet meer normaal dat mensen hun best moeten doen om morgen nog meer af te zien."